

ימאני אסרסהיי Yesmani Asresay

00:00:14:04 00:00:01:09

לפני שבאנו לכאן גרנו באזור
בשם וואסה ליד דנשה.

00:00:17:24 00:00:15:05

הגענו לשם אחרי כניסת השבת

00:00:20:03 00:00:18:24

בדרך לכאן.

00:00:25:06 00:00:21:07

היו לנו בערך שלושה מורי דרך.

00:00:28:13 00:00:25:24

הם אמרו לנו שהדרך מסוכנת ומפחידה
וכדאי לנו להמשיך ללכת

00:00:30:16 00:00:29:03

כי כוחות הדרג הכירו אותה.

00:00:33:02 00:00:31:12

היו איתנו גם אנשים זקנים.

00:00:36:19 00:00:33:20

לא רצינו לחלל את השבת ולכן אמרנו
להם שאנחנו נשארים שם.

00:00:40:20 00:00:37:24

אמרנו שאנחנו לא זזים משם
ושאנחנו לא פוחדים מהם.

00:00:42:13 00:00:41:14

זה היה מאוחר בלילה.

00:00:45:17 00:00:43:06

הדרך שלנו לכאן הייתה קשה מאוד.

00:00:50:02 00:00:46:05

אלוהים שמר עליכם.
- יש לי הרבה מה לספר לך.

00:00:53:11 00:00:50:16

הם הגיעו מוקדם והתחילו
לירות עלינו.

00:00:57:12 00:00:53:18

הם הגיעו בשבת מוקדם בבוקר למקום
שבו ישנו והמטירו עלינו אש.

00:01:02:20 00:00:58:11
הם ירו כל כך הרבה שלא היה
לאן לברוח.

00:01:04:10 00:01:03:04
היו שם ילדים ישנים.

00:01:11:05 00:01:07:05
בעצם, זה היה בשישי בלילה.

00:01:18:23 00:01:11:22
כולנו נדרכנו והתחלנו להגיב בירי.
ירינו לעברם.

00:01:26:13 00:01:19:22
לא היו ביניהם גנבים.
הם לא לקחו מאיתנו שום דבר.

00:01:29:19 00:01:26:24
הם הרגו לנו שני חמורים ופר אחד.

00:01:35:05 00:01:32:13
הקייס מהרי היה איתנו,

00:01:37:20 00:01:36:05
והם הרגו את הפר שלו.

00:01:44:17 00:01:39:18
חמור אחד שנהרג היה שייך לגתה
איווה שהוא בנה של אחותי.

00:01:47:23 00:01:45:05
החמור השני שנהרג היה שייך
לאנגה מהרט.

00:01:53:12 00:01:50:01
אף אחד לא נפגע מכל הכדורים
שנורו שם.

00:01:57:19 00:01:54:06
האחיינית שלנו, בתה של ברנש צגאי,

00:02:06:00 00:01:59:13
נפגעה מרסיס שניתז אליה
מאחד הסלעים.

00:02:09:13 00:02:06:08
אבל אף אחד לא נפגע מכל הכדורים
שנורו עלינו.

00:02:12:20 00:02:09:21
זה היה מאש אוטומטית
ולא מאש רגילה.

00:02:17:03 00:02:13:19
אלוהים והשבת הצילו אותנו.

00:02:21:07 00:02:17:22
השבת שמרה עלינו ולא קרה לנו כלום,

00:02:26:12 00:02:22:11
וגם הם לא הצליחו לקחת מאיתנו רכוש.

00:02:28:24 00:02:27:03
הם לא לקחו אפילו כלי שבור.

00:02:32:14 00:02:29:19
אנחנו היינו מאורגנים וחמושים.

00:02:38:18 00:02:34:07
המקום שבו נולדתי נקרא וולקייט.

00:02:44:12 00:02:39:05
וולקייט וורדה, ליו גוטו בלמבה קשי.

00:02:49:13 00:02:45:19
נולדנו בלמבה קשי.
שם נולדתי וגדלתי.

00:02:54:05 00:02:50:17
לאבא שלי קוראים אסרסאי יבהדגו
ולאמא שלי קוראים וודנש טקואי.

00:03:00:06 00:02:56:15
בשלב מוקדם אבא שלנו נפטר.

00:03:02:23 00:03:00:22
אמא שלנו גידלה אותנו.

00:03:04:18 00:03:03:05
ממש בתחילת חיינו.

00:03:11:20 00:03:06:10
חרשנו וסחרנו ממש מהילדות.

00:03:26:22 00:03:17:18
אחר כך, כשהגעתי לבגרות התחתנתי.

00:03:35:06 00:03:31:20

התחתנתי בגיל 21.

00:03:42:00 00:03:40:07

הבאתי ילדים לעולם

00:03:44:04 00:03:42:05

והיום אני אב לשבעה ילדים.

00:03:47:19 00:03:46:04

אנחנו נחזור לזה עוד מעט.

00:03:54:13 00:03:48:23

אני רוצה שתספר לי על הבית שבו גדלת.

00:04:01:03 00:03:55:14

גדלתי בבית אתיופי רגיל.

00:04:04:13 00:04:02:12

הבית לא נראה כמו הבתים בישראל,

00:04:08:13 00:04:05:01

הבית הוא בית שנבנה ביד.

00:04:11:01 00:04:09:22

שם גדלנו.

00:04:16:05 00:04:13:10

הבית לא נראה כמו הבתים כאן.

00:04:22:07 00:04:20:19

עסקנו בעבודות אדמה.

00:04:33:03 00:04:28:23

נהגנו לחרוש את האדמה באזור וולקייט.

00:04:36:14 00:04:33:22

חלקת האדמה שלנו הייתה באזור בשם חומרה.

00:04:41:24 00:04:37:14

חרשתי בחומרה עשר שנים... חמש עשרה שנים חרשתי בחומרה.

00:04:47:09 00:04:45:20

החיים שלנו היו טובים.

00:04:56:11 00:04:48:22

וככה חיינו עד שהגענו לארץ ישראל.

00:05:03:19 00:04:58:15
באתי ופיה אתה מעביר את חיך
בעבודת כפיים.

00:05:08:04 00:05:04:22
לפעמים אתה רעב ולפעמים אתה צמא.

00:05:14:23 00:05:11:15
וכך העברנו את חיינו.

00:05:20:11 00:05:15:15
היו לנו הרבה קשיים ואתגרים.

00:05:25:18 00:05:22:03
היו כאלה שאמרו לנו שלא נוכל
לצאת לדרך.

00:05:28:00 00:05:26:05
היו גם כאלה שביקשו מאיתנו כסף.

00:05:32:08 00:05:29:01
היו פעמים שנאלצנו לנהל קרב יריות
במשך יומיים ושלושה.

00:05:35:12 00:05:33:22
היו לנו רובים משלנו.

00:05:38:22 00:05:37:09
היינו קבוצה גדולה.

00:05:45:23 00:05:39:20
היינו יותר ממאה אנשים.

00:05:49:16 00:05:48:05
והיו לנו רובים.

00:05:53:24 00:05:51:01
הם לא הצליחו לקחת אותם מאיתנו,
ואנחנו לא רצינו למסור אותם להם.

00:05:57:22 00:05:55:24
היו לנו הרבה קשיים.

00:06:02:01 00:05:58:06
היה לנו בקר והם פצעו כמה מהם.
הם גם הרגו לנו כמה.

00:06:04:12 00:06:02:08
הם הרגו לנו שני חמורים

ופר אחד.

00:06:10:13 00:06:08:07
אבל הם לא הצליחו לקחת לנו רכוש.

00:06:16:00 00:06:13:04
ניצחנו אותם והם לא הצליחו
לעצור אותנו.

00:06:18:20 00:06:16:16
אפילו הצלחנו להבריח אותם
ולרדוף אחריהם.

00:06:24:06 00:06:21:16
היו לנו הרבה אחים ומכרים.

00:06:29:18 00:06:26:01
לא הייתי לבדי, היו איתי הרבה
בחורים מוולקייט.

00:06:36:02 00:06:33:22
ואחר כך הגענו לגדריף (בסודן).

00:06:40:24 00:06:38:11
אני אחזור איתך קצת אחורה,
כפי שאמרתי לך קודם.

00:06:48:20 00:06:41:11
כשהגעתם הביתה, אם אני עומד בחוץ
איך הבית והסביבה נראים?

00:06:53:09 00:06:51:09
תפרט לי בבקשה.

00:06:57:24 00:06:55:21
הבית היה כמו בארץ.

00:07:02:04 00:06:58:05
כשאורח היה מגיע...
באתיופיה אתה צריך להכניס אורחים.

00:07:08:06 00:07:04:05
לפעמים קרוב משפחה היה מבלה איתך
יום שלם ואחר כך היה ממשיך בדרכו.

00:07:09:13 00:07:08:14
היית מלווה אותו לדרכו.

00:07:11:07 00:07:10:04
היה כבוד הדדי.

00:07:14:23 00:07:11:12
היה כבוד לאחים ולקרובי המשפחה.

00:07:18:14 00:07:16:03
איך כיבדת את האח או את
קרוב המשפחה?

00:07:20:20 00:07:18:18
אתה מקבל אותו כמו אורח.

00:07:26:17 00:07:21:12
אתה מדבר איתו ומקשיב לו אם יש לו
דברי חוכמה שהוא שמע ממבוגרים.

00:07:30:14 00:07:27:22
הוא מספר סיפורים ומעשיות שהוא
שמע מהמבוגרים.

00:07:33:06 00:07:31:12
הוא מספר ומשתף,

00:07:44:03 00:07:35:14
וכשמגיע הזמן אתה מלווה אותו
והוא הולך לביתו.

00:07:53:18 00:07:49:06
האם היה לכם אוכל?
איזה אוכל גידלתם?

00:07:56:15 00:07:54:05
היה לנו אוכל.

00:08:00:23 00:07:58:03
נהגנו לאכול עם האחיינים שלנו.

00:08:05:22 00:08:02:00
נהגנו לעבוד עם עוד ארבעה
אחיינים שלנו.

00:08:14:03 00:08:06:17
היינו שני אחים והבאנו הרבה יבול.
היה הרבה אוכל.

00:08:16:04 00:08:14:22
אילו סוגים של אוכל?

00:08:22:20 00:08:16:10
טייף, דגוסה ותירס.
והיה לנו גם סומסום.

00:08:28:07 00:08:23:14

היינו אוכלים יחד ואז היינו מתפזרים לבתים שלנו.

00:08:35:05 00:08:29:05

בן כמה היית בתקופה שחרשתם וזרעתם?

00:08:43:07 00:08:36:21

באתיופיה הילדים מתחילים לעבוד כבר בגיל שמונה.

00:08:49:10 00:08:44:08

לא רק אנחנו או מישהו ספציפי אחר, אלא כולם עבדו מגיל שמונה.

00:08:52:22 00:08:50:07

אם במרעה עם הצאן או הבקר,

00:08:55:17 00:08:53:23

עוזרים להורים.

00:08:59:19 00:08:56:08

לאחר מכן, אם היו לימודים הילד הולך.

00:09:04:07 00:09:00:09

למשל, אני למדתי בבית הספר עד כיתה ו'.

00:09:09:04 00:09:04:18

אחר כך עזבתי את הלימודים ונכנסתי לעבודה.

00:09:20:22 00:09:11:01

קודם סיפרת לי שאחרי שאבא שלך נפטר אמא שלך גידלה אתכם.

00:09:22:23 00:09:21:09

אמא שלי גידלה אותי.

00:09:25:20 00:09:24:01

היא גידלה וחיתנה אותי.

00:09:28:23 00:09:27:10

כל מה שהייתי צריך...

00:09:31:22 00:09:29:08

היא נתנה לי כל מה שהייתי צריך.

00:09:36:21 00:09:32:05
היא גידלה אותנו יפה ולא נתנה לי
להרגיש בחסרונו של אבי.

00:09:46:19 00:09:39:06
אמא שלי נתנה לי פרות
ועזרה לי ממש הרבה.

00:09:53:03 00:09:49:03
נעזרתי באמא שלי המון.

00:09:55:15 00:09:53:24
אני קראתי לה המלכה שלי.

00:10:00:08 00:09:56:19
בכל פעם קראתי לה ככה.

00:10:06:14 00:10:01:07
היא גידלה אותנו למרות כל הקשיים
שאנחנו מכירים בגידול ילדים.

00:10:09:11 00:10:06:19
לא מדובר בילד אחד,
אלא בחמישה או שישה.

00:10:14:07 00:10:11:19
אבל לא היינו ביישנים.

00:10:18:07 00:10:15:09
היינו עצמאים וקנינו רובים מכספנו.

00:10:22:20 00:10:19:17
עבדנו קשה והגענו להישגים.

00:10:28:07 00:10:24:08
אפשר להגיד שקצת נחלשנו פה בארץ.

00:10:32:14 00:10:29:21
באתיופיה היינו מאוד ידועים.

00:10:39:12 00:10:34:19
היינו אחראים לסייע לאנשים
שיצאו מאתיופיה דרך המדבר.

00:10:46:17 00:10:39:20
שנתיים... עבדתי שנתיים בעליה
של יהודי אתיופיה.

00:10:50:01 00:10:47:19
היום אף אחד לא מוקיר לי

תודה על זה,

00:10:53:14 00:10:50:12
אבל שם הקדשנו לכך את חיינו.

00:10:58:15 00:10:54:04
לא היית יכול ללכת כדי לגנוב משהו
מאזור מסוים או מכפר אחר

00:11:04:16 00:10:59:02
שאתה לא מכיר את האנשים
או את השפה.

00:11:10:23 00:11:05:00
לא רק שלא יכולת להוציא משם אנשים
אלא אפילו חפץ מסוים.

00:11:15:03 00:11:11:23
אבל אנחנו הוצאנו המון אנשים בלילות
ושלחנו אותם.

00:11:18:12 00:11:15:18
שילמנו כסף ושוחד לכל מי שהיינו
צריכים לשלם לו.

00:11:24:20 00:11:20:10
אני עשיתי את זה המון פעמים.
פעלתי כך במשך שנתיים.

00:11:29:06 00:11:26:14
אבל פה לא קיבלנו הכרה מהמדינה.

00:11:31:21 00:11:29:13
שאלו אותנו מטעם מי התמנינו
לבצע את העבודה.

00:11:35:00 00:11:32:07
אבל לא קיבלנו הכרה על העבודה
שביצענו שם.

00:11:44:13 00:11:35:23
זה בטח קשור לצבע העור שלנו,

00:11:50:19 00:11:44:21
אך אם היינו לבנים היינו מקבלים
את השכר המגיע לנו.

00:11:59:17 00:11:52:08
לא פשוט לסכן את חיך ולפעול
במדינה עוינת.

00:12:04:05 00:12:01:04
אתה לא יודע אם תזכה לחזור
אל ילדיך בסוף היום.

00:12:06:20 00:12:04:10
אתה לא יודע מה יעלה בגורלך.

00:12:10:13 00:12:07:15
אם קורה משהו אתה עלול להיכנס לכלא.

00:12:12:03 00:12:10:20
אתה עלול גם למות.

00:12:19:03 00:12:14:16
פעלתי במשך שנתיים ואז הגעתי לארץ.

00:12:23:01 00:12:20:11
ממה אבא שלך נפטר?

00:12:29:18 00:12:23:21
לא יכולתי לדעת מכיון שהייתי
בן פחות משנה כשהוא מת.

00:12:34:18 00:12:31:05
אתה זוכר אותי?
שמעת עליו סיפורים?

00:12:36:01 00:12:34:24
על אבא שלי?

00:12:41:09 00:12:37:09
סיפרו לי על כל מיני דברים שהוא עשה
אבל אני לא באמת יודע.

00:12:46:14 00:12:42:07
מי לקח את האחריות על המשפחה
אחרי שאביך נפטר?

00:12:50:02 00:12:47:05
האח הגדול שלנו, פנטאי אברהה.

00:12:56:11 00:12:52:01
הוא גידל אותנו, הוא חיתן אותנו
הוא היה אבא בשבילנו.

00:13:02:15 00:12:59:01
ומי עזר לכם בבית עם כל העבודה?

00:13:08:11 00:13:03:17

אנחנו ידענו לעבוד.
אמא שלנו הייתה איתנו...

00:13:10:11 00:13:08:21
אבל הייתם ילדים קטנים...

00:13:14:00 00:13:11:15
הילדים הקטנים מקבלים
הוראות מהגדולים.

00:13:16:21 00:13:14:05
הם שואבים מים ומקוששים עצים.

00:13:22:17 00:13:19:03
ככה גדלים באתיופיה.

00:13:27:03 00:13:23:18
לא כמו הילדים בארץ.

00:13:30:09 00:13:28:05
הילד מקבל הרבה משימות
לפני שהוא יושב לאכול.

00:13:34:16 00:13:30:22
מהרגע שהוא יכול ללכת הוא
מגיש מים לרחצת המבוגרים...

00:13:37:24 00:13:36:18
לפני שהוא יושב לאכול.

00:13:40:16 00:13:38:17
ומה קורה אחרי שהוא גדל קצת?

00:13:47:19 00:13:40:19
מהרגע שאתה גדל אתה מתחיל לרעות
את הצאן והבקר.

00:13:55:21 00:13:50:17
אמא שלי התאמצה מאוד, כי היא לא
רצתה שנסבול מכך שאין לנו אבא.

00:14:00:23 00:13:55:24
היא אף פעם לא החסירה ממני דבר.

00:14:07:09 00:14:01:13
היא אפילו מכרה פרה אחת
כדי שלא יחסר לנו דבר.

00:14:10:21 00:14:09:07
היו לכם פרות?

00:14:13:11 00:14:11:10
היו לנו הרבה פרות.

00:14:22:06 00:14:14:05
אמא שלי התמודדה עם הקשיים שלה לבד,
ולא ציפתה מאיתנו להביא כסף בעצמנו.

00:14:29:20 00:14:26:00
כולם יכולים להעיד שהיא גידלה
כך הרבה ילדים.

00:14:41:00 00:14:37:03
למשל היא גידלה את האחיינים שלי,
הילדים של קינדה טגניה.

00:14:42:03 00:14:41:04
פסה טגניה וכל השאר.

00:14:44:23 00:14:43:06
היא גידלה אותם.

00:14:52:18 00:14:46:05
בנוסף לכך, היא גידלה את רבקה,
הבת של פנטה אברהה.

00:15:01:22 00:14:54:15
היא גידלה וחיתנה את כולם.

00:15:08:23 00:15:04:02
לא רק שהיא חיתנה אותי,
אלא אף אותם.

00:15:12:11 00:15:10:17
זה אומר שהיא הייתה עשירה.

00:15:14:20 00:15:12:15
אמא שלנו הייתה עשירה.

00:15:20:01 00:15:17:11
זאת אומרת שלא היה חסר
שום דבר בבית...

00:15:21:03 00:15:20:04
לא היה חסר כלום.

00:15:24:19 00:15:21:07
היא גידלה אותנו כמו בבית
שיש בו אבא.

00:15:32:13 00:15:26:01
בזכותה ובגיבוי שלה היה לנו נשק,
ואף פעם לא היה חסר לנו בקר.

00:15:39:21 00:15:33:04
תמיד היה לנו הבקר שלנו.
תמיד היה לנו מספיק משלנו.

00:15:44:03 00:15:41:12
אף פעם לא היה חסר
לנו בקר. בכלל!

00:15:47:05 00:15:44:08
אילו מקצועות למדת באתיפיה?

00:15:52:06 00:15:48:20
למדנו כשהיינו ילדים...
כפי שסיפרתי לך קודם.

00:15:54:16 00:15:52:14
למדתי בבית ספר יסודי.

00:16:05:01 00:15:57:06
עזבתי את הלימודים כשהגעתי לכיתה ו'
והלכתי לעבוד,

00:16:13:18 00:16:06:24
כי ילד שאין לו אבא צריך לעבוד כדי
שיהיה לו לחם לאכול ובגד ללבוש.

00:16:16:02 00:16:14:01
עזבתי את הלימודים ונכנסתי לעבוד.

00:16:19:12 00:16:16:16
בן כמה היית כשהתחלת ללמוד?

00:16:23:21 00:16:20:01
הייתי בערך בן עשר או אחת עשרה.

00:16:25:11 00:16:24:08
כשהתחלת ללמוד...

00:16:31:05 00:16:28:04
אז מה למדת שם?

00:16:37:00 00:16:31:15
למדתי בבית ספר יסודי.
בזמנו למדנו גם את שפת הגעז.

00:16:39:17 00:16:37:08

למדנו את שפת הגעז.

00:16:44:00 00:16:40:14
היום כבר לא לומדים את שפת הגעז,
אבל בזמנו זה היה נהוג.

00:16:49:21 00:16:45:14
אבל אחר כך הפסקנו את הלימודים
והלכנו לעבוד.

00:16:54:21 00:16:50:16
אבל לא שכחתי מה שלמדתי שם.

00:17:04:19 00:16:55:19
למדתי קרוא וכתוב, ויכולתי
לקרוא תהילים ותורה.

00:17:08:20 00:17:06:09
אני קורא הרבה תהילים.

00:17:20:24 00:17:11:11
אחר כך התחלתי ללמוד את הלכות השבת
ואת לימודי הדת מהקייס.

00:17:28:09 00:17:21:13
למדנו קצת בכל ערב,

00:17:43:03 00:17:34:17
והכרנו את כל חוקי היהדות,
כפי שידועים כאן.

00:17:50:23 00:17:45:15
כשהגענו למרכז הקליטה בארץ, שאלו
אותנו איפה למדנו את החוקים.

00:17:55:06 00:17:52:14
אמרנו להם שהיינו יהודים באתיופיה,

00:17:58:11 00:17:55:13
ושאנחנו מכירים את כתבי
הקודש היהודיים.

00:18:04:16 00:17:59:01
הכרנו את תורת משה בעל פה.

00:18:10:11 00:18:06:17
אמרנו להם בעל פה את כל
החוקים והמצוות.

00:18:17:06 00:18:10:21

שאלו אותנו איפה למדנו את זה ואמרנו להם שלמדנו הכל מההורים שלנו.

00:18:25:15 00:18:18:15
החיים באתיופיה לא היו פשוטים, אבל כאן יש את קשיי השפה.

00:18:31:00 00:18:27:22
פה אנחנו לא מרגישים שווים.

00:18:34:17 00:18:31:17
כאן אתה לא יכול להיות אדון לגורלך.

00:18:41:11 00:18:35:12
אתה לא יכול לקבל אדמה כמו באתיופיה ולומר שהשטח הזה הוא שלך.

00:18:47:11 00:18:45:07
הכל מתנהל פה אחרת.

00:18:56:13 00:18:47:24
כשהיית מגיע לבית הספר בבוקר, עד איזו שעה הלימודים היו נמשכים?

00:18:59:01 00:18:57:03
הלימודים היו נמשכים ארבע או חמש שעות.

00:19:01:18 00:18:59:16
ומה אחרי שסיימת ללמוד?

00:19:06:12 00:19:02:10
אתה מקבל הוראות ועושה את עבודות הבית.

00:19:10:08 00:19:06:21
אם יש פרות, אתה צריך להחזיר אותן הביתה.

00:19:18:18 00:19:14:19
ואיך היו הלימודים?

00:19:22:23 00:19:19:09
זה היה בית ספר יסודי רגיל.

00:19:29:19 00:19:23:19
היית נכנס לכיתה ו...
- יש מורה והוא היה מלמד.

00:19:34:19 00:19:30:15

היו מבחנים?
- בטח. היו מבחנים.

00:19:40:14 00:19:35:09
אם אתה עובר את המבחן, אתה יכול
לעבור אל המתקדמים.

00:19:44:01 00:19:40:21
ואם אתה לא טוב בלימודים אתה נשאר
עם הפחות טובים. כמו בארץ.

00:19:51:08 00:19:45:18
לא למדתי שם הרבה זמן.
עזבתי את הלימודים.

00:20:02:18 00:19:53:24
ואחרי הלימודים, המרחק מבית הספר
הביתה היה גדול?

00:20:06:13 00:20:04:11
אם אתה הולך ברגל הדרך הייתה ארוכה.

00:20:12:09 00:20:08:00
אז איך הלכת לבית הספר?

00:20:15:01 00:20:12:18
אתה הולך ברגל, בערך חצי שעה.

00:20:18:01 00:20:16:13
אתה הולך ונכנס.

00:20:20:23 00:20:18:22
וגם בחזור אתה צריך ללכת חצי שעה.

00:20:24:16 00:20:21:24
נהגת ללכת לבד או...
-היו הרבה ילדים.

00:20:30:03 00:20:26:21
היו הרבה ילדים מהסביבה
שהלכו איתי

00:20:35:05 00:20:33:04
דיברת קודם על לימודי דת.

00:20:38:16 00:20:35:24
מי לימד אותך?
ואיך למדת?

00:20:46:24 00:20:39:02

בלימודי הדת אתה קורא בתנ"ך
וככה אתה מתקדם.

00:20:53:03 00:20:48:11
אחר כך אתה מקשיב לדברי
המבוגרים ולדברי הקייסים.

00:20:58:00 00:20:54:12
אתה נעזר בתנ"ך בעת הצורך.

00:21:03:13 00:20:59:07
אתה יודע על מצוות שמירת השבת
הרבה לפני שאתה מתחיל ללמוד,

00:21:07:01 00:21:04:17
לא כמו פה, בארץ.

00:21:10:24 00:21:07:15
אתה משתדל לשמור את השבת
יותר טוב מהמבוגרים.

00:21:16:01 00:21:11:05
אתה לא חוצה את הנהר
ולא עושה שום חטא.

00:21:18:24 00:21:16:09
אתה לא עובד ולא אוכל מזון חם.

00:21:21:01 00:21:19:06
את כל הדברים האלה אתה למד.

00:21:26:04 00:21:22:04
גם כשהיינו הולכים לאיזור חומרה
לא אכלנו אוכל חם בשבת,

00:21:28:17 00:21:26:18
ולא משנה באילו נסיבות.

00:21:32:19 00:21:30:06
אתה תעדיף לצום במשך כל היום
ולא תאכל אוכל חם.

00:21:35:13 00:21:33:15
עד שנכנסנו לישראל לא אכלתי
אוכל חם בשבת.

00:21:38:24 00:21:35:17
רק פה התחלנו להשתמש בפלטה,

00:21:41:22 00:21:40:21

אבל זה לא קרה בעבר.

00:21:45:21 00:21:42:10
הלכנו הרבה במדבר וגם שם
שמרנו את השבת.

00:21:47:02 00:21:46:00
לא הלכנו בשבתות.

00:21:49:18 00:21:47:10
ישבנו בסבלנות והמשכנו
ללכת עם צאת השבת.

00:21:54:23 00:21:51:11
לא היה מקרה שמישהו החליט
להתקדם בדרך עם אדם אחר.

00:22:00:11 00:21:56:15
אם היו שניים או שלושה יהודים
אתה יושב איתם ושומר את השבת

00:22:02:11 00:22:01:03
ורק אחר כך אתם מתקדמים.

00:22:07:09 00:22:04:18
לא קרה שמישהו מתעורר בשבת
בבוקר ומחליט ללכת.

00:22:14:18 00:22:09:01
איך המורים בבית הספר
התייחסו אליכם?

00:22:17:16 00:22:15:05
האם כל התלמידים היו יהודים?

00:22:20:21 00:22:18:11
לא. היו גם תלמידים נוצרים.

00:22:24:03 00:22:21:01
בבתי הספר היסודיים למדו גם
נוצרים ומוסלמים יחד.

00:22:31:01 00:22:25:05
האם המורים התייחסו אל
היהודים כמו אל האחרים?

00:22:33:19 00:22:31:10
הם התייחסו אלינו שווה בשווה.

00:22:35:24 00:22:33:23

כולכם הייתם אותו הדבר.
-אותו הדבר בדיוק.

00:22:45:17 00:22:38:18
איזה תלמיד היית?

00:22:49:24 00:22:47:23
אם אני יכול להעיד על עצמי...

00:22:53:20 00:22:51:24
הייתי תלמיד טוב.

00:22:59:12 00:22:56:08
אבל אחר כך הפסקתי את הלימודים
והלכתי לעבוד.

00:23:05:05 00:23:03:12
לא ממש הפסקתי ללמוד...

00:23:09:07 00:23:05:08
קניתי מחברות וכלי כתיבה
ואחי קנה לי ספר תהילים

00:23:14:24 00:23:11:05
ואני לומד עד היום

00:23:23:14 00:23:16:22
אם אתה ממשיך ללמוד
זה מלווה אותך.

00:23:25:17 00:23:24:06
אבל אם אתה מפסיק ללמוד...

00:23:34:11 00:23:30:09
אחר כך עזבת את בית הספר
היסודי ונכנסת לעבוד

00:23:42:06 00:23:35:01
מה עם לימודי הדת?
המשכת להקשיב למבוגרים,

00:23:44:00 00:23:42:08
הרי תמיד היית עם התנ"ך.

00:23:48:14 00:23:45:04
עד מתי המשכת ללמוד?

00:23:51:08 00:23:49:01
עד היום.
- עד היום.

00:23:55:15 00:23:51:21
התחלתי לקרוא תהילים בזמנו
ועד היום...

00:23:57:16 00:23:55:24
גם כשחרשתי בחומרה

00:24:00:19 00:23:57:19
בימי שבת בבוקר

00:24:07:12 00:24:01:20
נהגתי לשבת לבד ולקרוא

00:24:18:22 00:24:09:08
וככה... גם כשהייתי פליט בסודן
קראתי בימי השבת.

00:24:22:20 00:24:21:08
עד שהגענו לישראל.

00:24:31:17 00:24:24:04
כשהגענו לארץ הייתה תקופה שלא קראנו.

00:24:33:21 00:24:32:02
אבל עכשיו, תודה לאל...

00:24:43:02 00:24:36:03
זוהי מפני שבאתי ופיה לא למדנו בעברית

00:24:47:18 00:24:44:01
וכשאתה הולך לבית הכנסת אתה
לא עושה שימוש במה שלמדת שם.

00:24:53:18 00:24:51:17
אתה חייב ללמוד את הנוסח העברי

00:24:56:07 00:24:53:24
והשפה העברית היא קצת קשה.

00:25:02:10 00:24:58:24
יש קשיים אבל אלוהים
רואה את לב האדם,

00:25:09:03 00:25:04:12
ועכשיו אנחנו מתנסים בעברית.

00:25:14:06 00:25:09:14
איזה אוכל גידלתם?
איזה אוכל היה לכם?

00:25:16:23 00:25:14:17
תפרט לנו קצת.

00:25:20:23 00:25:17:16
סיפרתי לך שהיו לנו
באתיופיה הרבה סוגים.

00:25:27:03 00:25:21:04
שתלנו "ורטה", שתלנו דגן
בשם "דגוסה",

00:25:36:14 00:25:32:08
שתלנו תירס. ככה חיינו באתיופיה.

00:25:42:01 00:25:37:09
כולם חיו ככה, לא רק אנחנו.

00:25:49:13 00:25:43:06
לא היה באתיופיה אוכל כמו
שיש פה, האוכל היה שונה.

00:25:52:24 00:25:49:22
עכשיו אנחנו קונים אוכל
מועבד וארוז.

00:25:56:04 00:25:54:03
בוא נדבר על ה"דגוסה"
- כן...

00:26:05:09 00:25:57:02
אילו עבודות היית צריך לעשות
לפני הזריעה?

00:26:09:14 00:26:05:15
קודם כל אתה חורש את האדמה פעם אחת

00:26:13:19 00:26:10:16
אחר כך אתה חורש אותה שוב,

00:26:21:14 00:26:14:13
לאחר מכן אתה חורש אותה
בפעם השלישית.

00:26:24:03 00:26:21:21
אתה נותן לאדמה לקבל קצת שמש.

00:26:33:08 00:26:26:06
אחר כך אתה מנכש את העשבים השוטים
וזורע את הזרעים, גם אם אין גשם,

00:26:39:07 00:26:34:16
תוך אמונה באלוהים.

00:26:42:19 00:26:39:18
ואז האוכל גדל.

00:26:48:23 00:26:43:14
אלוהים שולח את הגשם והיבול גדל

00:26:50:07 00:26:49:05
ומזה אתה חי.

00:26:58:16 00:26:50:20
ואחרי שהיבול גדל, מהי עבודת החריש?
- מחכים לשמש.

00:27:06:03 00:26:59:17
השמש זורחת והזרעים נובטים
ואחר כך אתה נהנה מהיבול.

00:27:11:02 00:27:07:07
יש את עבודת הקציר והאסיף.

00:27:19:10 00:27:11:12
אתה נעזר בחברים ובשכנים
כדי לבצע את העבודה.

00:27:25:13 00:27:21:01
פה אין שטח אדמה
כדי שנוכל להראות לך...

00:27:31:02 00:27:25:22
אבל אתיפיה יש לך שטח אדמה גדול,

00:27:34:01 00:27:31:10
יש לי את השטח שלי,
ולאחר יש את השטח שלו.

00:27:37:00 00:27:35:16
וככה התנהלנו.

00:27:41:15 00:27:37:13
מי נתן לכם את האדמה?
מי חילק לכם אותה?

00:27:42:23 00:27:41:22
איך קיבלתם אותה?

00:27:47:05 00:27:43:06

בחבל וולקייט היו את האדמות
של היהודים.

00:27:52:20 00:27:48:16
היהודים מחלקים את האדמות
ואתה מעבד אותן.

00:27:56:01 00:27:53:04
הפרות שלך רועות בשטח שלך

00:28:01:00 00:27:57:14
אם הן הולכות לשטחים של
הנוצרים זה לא היה נורא.

00:28:04:12 00:28:01:22
היו מקרים שפרות של הנוצרים
היו מגיעות לשטח שלך

00:28:06:17 00:28:04:18
ואין עם זה שום בעיה.

00:28:10:23 00:28:08:05
דיברת קודם על הדגוסה.

00:28:18:18 00:28:11:07
זרעתם את הדגוסה ליד הבית
או במקום רחוק יותר?

00:28:21:08 00:28:19:01
אתה יכול לזרוע אותה רחוק מהבית

00:28:25:08 00:28:23:12
ואפשר לשתול אותה גם ליד הבית.

00:28:29:00 00:28:26:05
איך מחליטים?

00:28:33:23 00:28:29:24
בשטח המרוחק אין מספיק שמש.

00:28:38:00 00:28:34:03
כשאתה זורע בשטחים המרוחקים -
אתה תלוי בשמש.

00:28:42:08 00:28:39:11
יש חלק בשיבולים...
- שלא גדלים...

00:28:43:06 00:28:42:14
הם לא גדלים.

00:28:46:10 00:28:43:12
אבל אם אתה מגדל בשטח שליד הבית

00:28:49:07 00:28:46:18
אתה צריך להכין את האדמה לגידולים.

00:28:51:24 00:28:49:12
זהו ההבדל.

00:28:56:00 00:28:52:16
עכשיו סיפרת לנו על הדגוסה.
ומה עם הטף?

00:28:57:03 00:28:56:05
בדיוק אותו הדבר.

00:29:02:04 00:28:57:07
מתי שותלים את הטף, מתי חורשים?

00:29:04:23 00:29:03:09
מתי הוא צומח?

00:29:10:18 00:29:05:04
- יש זנים של טף ששותלים
בעונות שונות בשנה.

00:29:13:23 00:29:10:22
אלה זנים שונים?
- כן. זנים שונים.

00:29:15:03 00:29:14:02
אלה זנים שונים.

00:29:21:13 00:29:18:14
יש שלושה זנים.
- שלושה זנים של טף?

00:29:24:13 00:29:23:08
ומה עם תירס?

00:29:28:06 00:29:25:00
יש תירס ששותלים בתחילת השנה, ויש
תירס ששותלים לקראת סוף השנה.

00:29:35:22 00:29:30:07
יש זן שנקרה "ארכיב", ואותו
שותלים מאוחר יותר בשנה.

00:29:41:15 00:29:37:04

ויש את הזן השני ששותלים
בשלב מוקדם יותר.

00:29:49:03 00:29:42:22
היבול של השניים משתנה בכל שנה.

00:29:51:06 00:29:50:07
ומה עם סומסום?

00:29:56:24 00:29:51:15
אתה שותל את הסומסום בצורה מרוכזת,

00:30:03:03 00:29:59:04
אבל גם בסומסום יש את הזן שמניב
מוקדם ואת הזן שמניב מאוחר יותר.

00:30:06:11 00:30:03:15
יש זן שמניב מהר
וזן שמניב יותר לאט.

00:30:10:19 00:30:07:17
ומה עם כותנה?
- הכותנה נזרעת בפעם אחת.

00:30:14:02 00:30:10:23
זרעתם כותנה?
- כן. זרענו כותנה.

00:30:22:15 00:30:16:01
זרענו מעט יחסית.
לא זרענו הרבה.

00:30:27:03 00:30:23:02
ואת כל זה...
- אתה שותל לשימוש ביתי בלבד,

00:30:29:12 00:30:27:09
כדי שיהיה לנשים עם מה לעבוד.

00:30:37:14 00:30:31:03
לפעמים מכרנו מעט,
כפי שעשינו בחומרה.

00:30:41:11 00:30:39:16
זרענו, אבל ממש מעט.

00:30:47:22 00:30:42:04
כל האוכל הזה נזרע ונקצר
ואחר כך מובא הביתה

00:30:52:16 00:30:49:09
אתה לוקח לעצמך כמה שאתה צריך,
ומה אתה עושה עם מה שנותר?

00:30:54:14 00:30:52:24
אתה מוכר.

00:30:56:00 00:30:54:16
איפה אתה מוכר את זה?

00:31:01:23 00:30:56:21
אם זרעת יבול בחומרה, אין
לך אפשרות להוביל אותו הביתה.

00:31:05:00 00:31:02:05
במקרה שאתה בוחר להעמיס,
אתה מעמיס כמות קטנה.

00:31:08:03 00:31:06:06
את הרוב אתה מוכר שם.

00:31:10:10 00:31:08:07
סומסום, למשל, אתה לא לוקח
איתך הביתה.

00:31:12:12 00:31:10:16
זה בשוק של חומרה?
- כן. השוק של חומרה.

00:31:16:18 00:31:13:05
אתה מוכר את זה שם.

00:31:21:08 00:31:18:14
הסוחרים באו אליכם כדי
לקנות את הסחורה?

00:31:26:00 00:31:21:20
לא. אתה לוקח את הסחורה לעיר
ומוכר אותה לסוחר.

00:31:31:09 00:31:29:10
ומה עם הסביבה שליד הבית?

00:31:34:01 00:31:32:01
התירס לא גדל ליד הבית.

00:31:40:17 00:31:35:16
וגידולים אחרים?
- את הגידולים האחרים לוקחים הביתה,

00:31:41:20 00:31:40:20
לוקחים כמה שצריך לשימוש עצמי.

00:31:48:01 00:31:42:03
לקחת סחורה גם לחבל טיגריי?

00:31:53:17 00:31:48:15
בטיגריי מכרנו סומסום
שגידלנו באזור וולקייט.

00:32:01:00 00:31:55:12
גידלנו שם והיינו מעמיסים משם
לכיוון טיגריי.

00:32:07:08 00:32:03:01
היינו מעמיסים לטיגריי,
לוקחים את הכסף וחוזרים הביתה.

00:32:13:12 00:32:08:00
כמה זמן ארכה הדרך לטיגריי?

00:32:15:03 00:32:14:04
בלילה...

00:32:17:20 00:32:15:11
מי הלך איתך?
- חברים.

00:32:22:05 00:32:18:14
אתה מתארגן והולך עם החברים שלך.

00:32:29:02 00:32:24:04
הדרך אורכת שלושה או ארבעה ימים
ואתה מגיע בלילה.

00:32:36:00 00:32:30:21
אתה רוכב על חמור או פרד.

00:32:38:18 00:32:36:14
אתה הולך ונח בדרך.

00:32:41:08 00:32:39:00
אתה מוכר שם את הסחורה וחוזר הביתה.

00:32:46:21 00:32:42:08
הסחורה מועמסת על החמורים
ועל הפרדות. ומה איתך?

00:32:49:15 00:32:47:14
אתה צועד ברגל.

- צועד ברגל?

00:32:51:01 00:32:49:21
העמסת סחורה.

00:32:53:12 00:32:51:24
אף אחד לא יעמיס במקומך.

00:32:56:16 00:32:54:05
איפה ישנתם בלילות?
- בשטח.

00:33:01:00 00:32:57:16
לא פחדתם?
- ממה יש לפחד?

00:33:04:00 00:33:01:04
מחיות פרא או אנשים
שירצו להזיק לכם.

00:33:14:22 00:33:07:05
אם יבוא אדם רע, יש לך נשק
כדי להרתיע אותו.

00:33:20:02 00:33:16:21
הוא לא מתקרב אליך כי הוא
יודע מראש איך אתה תגיב.

00:33:22:15 00:33:20:15
הוא מסתכל עליך ולא עושה דבר.

00:33:29:14 00:33:22:19
אם הוא עושה תנועה מחשידה, אתה לא
עומד סתם ומסתכל עליו.

00:33:33:05 00:33:31:06
הוא יודע שהוא עלול להיפגע.

00:33:41:12 00:33:35:07
ואחרי שלושה ימים בדרך, אתם
מגיעים לטיגריי. ומה אחר כך?

00:33:46:02 00:33:41:19
אחרי שאנחנו מגיעים לטיגריי
אנחנו שמים את החמורים בשמירה.

00:33:52:22 00:33:49:18
ואחרי שלושה או ארבעה ימים
אנחנו חוזרים הביתה.

00:33:59:18 00:33:54:14
אחר כך אתה קונה דברים שחסרים בבית.

00:34:03:17 00:33:59:22
אתם הולכים מיד לשוק?
- אתה הולך ישירות לשוק.

00:34:08:01 00:34:04:08
אחרי שאתה מקבל את הכסף
אתה קונה תבלינים שחסרים בבית,

00:34:14:23 00:34:08:05
אתה קונה חפצים או בגדים שחסר בבית
ואחר כך אתה הולך הביתה.

00:34:16:08 00:34:15:02
הבית הוא בכפר.

00:34:25:21 00:34:19:03
איך הטיגרים המקומיים קיבלו אתכם?
- הטיגרים...

00:34:28:21 00:34:26:03
האם הם הכירו אתכם?
- הם אירחו וקיבלו אותנו יפה.

00:34:35:19 00:34:30:20
היו לנו קרובי משפחה שם
והם הלינו אותנו.

00:34:38:13 00:34:37:06
ומשם היינו ממשיכים בדרכנו.

00:34:45:03 00:34:39:01
כשלא רצינו לעזוב את הבהמות שלנו
ללא השגחה, לקחנו אותם אליהם.

00:34:51:20 00:34:46:09
את אלה שלא נמכרו?
- לא. את החמורים והפרדות.

00:34:54:11 00:34:52:07
שמנו אותם שם.
- אלה שהבאת איתך.

00:35:02:00 00:34:54:17
כן. הם נשארים אצלם.
משם הלכנו אל העיר ובחזרה.

00:35:06:08 00:35:04:15

הזמן היה חולף ואז היינו
חוזרים הביתה.

00:35:16:15 00:35:10:01
מי קנה ממך את הסחורות?
- סוחרים עשירים.

00:35:20:13 00:35:16:21
עשירים?
- עשירים נוצרים או מוסלמים.

00:35:29:13 00:35:22:07
הם היו בעיר, והם היו
קונים מאיתנו ומוכרים.

00:35:40:06 00:35:34:09
אחר כך היית קונה בכסף
כל מה שאתה רוצה...

00:35:42:24 00:35:40:17
אתה קונה מה שאתה רוצה.

00:35:51:00 00:35:44:19
קנית שם נשק, או שמכרת להם?
- אם יש לך הרבה כסף אתה יכול לקנות

00:36:00:18 00:35:51:16
לפעמים אפילו היה רווח של 50-60 או
100 ביר ממכירת הנשק בכפר.

00:36:09:19 00:36:03:23
ואם לא היה קונה היית
משאיר את הנשק אצלך.

00:36:21:07 00:36:12:11
האם בתקופה שבה סחרת וקנית...
אמרת לי שהיה מדובר בכמויות קטנות.

00:36:27:15 00:36:24:01
מי היה אז בשלטון?
- זה היה בתקופת שלטונו

00:36:29:16 00:36:27:18
של היילה סילאסה.

00:36:31:23 00:36:29:20
בתקופה של היילה סילאסה.
- כן, בתקופה של היילה סילאסה.

00:36:33:05 00:36:32:01

אחר כך בא השלטון של ה"דרג".

00:36:36:22 00:36:33:14
לא הרגשנו בהבדל בין שלטון ה"דרג"
לבין היילה סילאסה.

00:36:43:00 00:36:38:21
לא נשארנו הרבה זמן באתיופיה
אחרי שהדרג עלו לשלטון.

00:36:50:06 00:36:44:04
עזבנו את אתיופיה בשנת 1972
(לפי לוח השנה האתיופי).

00:36:53:24 00:36:52:02
לא חרשנו באותם הימים.

00:36:57:13 00:36:54:08
כשהתארגנו לבוא לפה
היו לנו פרות בשטח.

00:37:02:02 00:36:58:16
לא הצליחו להחזיר אותן
הביתה בשעת האיסוף,

00:37:08:21 00:37:02:16
בלילה לקחתי איתי רובה וארבעה נערים

00:37:23:06 00:37:10:21
והלכתי לאסוף את הפרות מהמרעה.

00:37:31:20 00:37:24:17
הפרות היו שלך?
- הן היו שלי, של האחים והגיסים שלי.

00:37:34:16 00:37:32:11
היו הרבה פרות.
- כשיצאתם לדרך?

00:37:37:17 00:37:35:00
כשרצינו לבוא לישראל
- כשרציתם לבוא לישראל...

00:37:40:21 00:37:37:21
שמענו שהפרות לא רצו לחזור.

00:37:48:01 00:37:41:07
בערב היו איתי ארבעה
או חמישה נערים,

00:37:50:14 00:37:48:20
והיה לי רובה אחד.

00:37:53:08 00:37:51:13
הלכנו להחזיר את הפרות.

00:37:59:11 00:37:57:11
אחר כך התחלנו למכור.

00:38:09:22 00:38:02:00
האם לא היו מחסומים בדרך
כשהלכת עם הרובה,

00:38:15:18 00:38:10:05
אם, למשל, היה השלטון של ה"דרג",
של היילה סילאסה או המתנגדים למשטר?

00:38:21:02 00:38:17:08
אם היית צריך להגיע למקום רחוק
אתה צריך לקבל אישור לנשק.

00:38:25:23 00:38:22:21
מאחר שאתה צריך את הנשק כדי
לשמור על הבית והרכוש שלך.

00:38:29:03 00:38:26:20
אתה מקבל אישור לנשיאת נשק.

00:38:32:13 00:38:29:08
ממי אתה מקבל את האישור?
- מתחנת המשטרה.

00:38:42:17 00:38:34:01
אם המשטרה נותנת לך אישור אתה מציג
את האישור בכל פעם שעוצרים אותך

00:38:44:11 00:38:42:23
והוא משחרר אותך מיד.

00:38:50:14 00:38:45:05
אבל אם אין לך אישור,
אתה נעצר והנשק מוחרם.

00:38:54:07 00:38:51:24
מחרימים לך את הנשק
ואתה מקבל את הדין.

00:38:57:22 00:38:55:05
אתה משלם קנס.

00:39:08:17 00:39:00:11
איזו תקופה הייתה טובה
יותר ליהודים?

00:39:16:13 00:39:11:07
תקופת המורדים, היילה סילאסה
או ה"דרג"?

00:39:20:13 00:39:17:14
היחס היה שונה מאזור לאזור.

00:39:27:02 00:39:20:23
בגונדר, בדמביה, במיי-צברי
ובעוד אזורים אחרים

00:39:30:12 00:39:27:15
הנוצרים מיררו את חיי היהודים.

00:39:34:02 00:39:30:22
אבל בוולקייט לא היה הבדל
בין נוצרים ליהודים.

00:39:37:08 00:39:34:19
היחס אל כולם היה שווה.

00:39:42:09 00:39:38:05
אולי היו מקרים בודדים,
אבל לא בקנה מידה מטריד.

00:39:46:12 00:39:43:04
זאת אומרת שהשלטון לא העיק
על חיי היהודים.

00:39:50:00 00:39:46:16
הוא לא העיק על חיינו.
לא השלטון ולא התושבים.

00:39:54:00 00:39:50:07
היו תושבים שקראו ליהודים בשמות
גנאי, כמו שציינו אחרים,

00:39:55:12 00:39:54:05
אבל בוולקייט זה לא היה קיים.

00:40:00:10 00:39:56:16
לא היה חשש לביטחוננו.

00:40:07:07 00:40:04:07
אפילו הפרנג'ים (הלבנים בארץ)
שמעו על זה.

00:40:26:00 00:40:11:05
הייתה עסקת מכירת נשק שאתה זוכר
ותוכל לפרט לנו עליה מעט?

00:40:29:00 00:40:27:21
מה אתה רוצה שאספר לך?

00:40:34:04 00:40:29:06
על מקרה מלחיץ שקרה.

00:40:45:06 00:40:40:19
כשאתה נושא נשק, אתה נתקל
בהרבה מקרים מלחיצים.

00:40:47:15 00:40:45:18
אתה יכול להיתקל במבחנים קשים.

00:40:51:24 00:40:50:18
קורים הרבה דברים.

00:41:03:05 00:40:52:19
אתה חייב להיות זהיר, אבל לא חסרים
מקרים מטרידים ומלחיצים.

00:41:07:07 00:41:03:09
במיוחד אם אתה נושא איתך רכוש
רב ערך, אתה חושש שמישהו יראה אותו.

00:41:11:22 00:41:09:05
חוץ מזה אלא נתקלתי במקרה
יוצא דופן.

00:41:21:10 00:41:12:17
האם אתה זוכר שצבא ה"דרג"
הדיח את היילה סילאסי?

00:41:23:00 00:41:21:14
בטח. אני זוכר.

00:41:34:23 00:41:23:04
לוחמי ה"דרג" באו מהמדבר ומהשטח

00:41:41:11 00:41:35:17
והתחילו להרוג את חיילי המשטר
של היילה סילאסה.

00:41:48:09 00:41:43:16
היו קרבות רבים וחיסולים
הדדיים בין שני הכוחות

00:41:50:11 00:41:48:13
וכך הם התישו אותם.

00:41:54:14 00:41:51:20
אחרי שהם התישו אותם הם הצליחו
ללכוד את היילה סילאסי.

00:41:58:13 00:41:55:09
בהתחלה הם חיזקו את האחיזה
שלהם בתוך הערים.

00:42:10:18 00:41:59:16
תחילה, חיילי ה"דרג" יצאו מהמדבר
והרגו את החיילים שהיו בדרכם.

00:42:15:00 00:42:11:15
מי שנכנע נאסר, ומי שלא נכנע...

00:42:22:01 00:42:19:16
הם מתחילים לירות והאנשים מתים.

00:42:23:20 00:42:22:12
כך הם ניצחו.

00:42:32:07 00:42:24:16
בתוך התהליך הזה ה"דרג" החל
לגייס אותנו בכוח למלחמה.

00:42:37:06 00:42:33:17
אנחנו ניסינו לחמוק מהם
ככל שיכולנו.

00:42:45:22 00:42:38:04
הם לקחו אותנו לנקודות איסוף
באזורים בקרבת הכפרים שלנו.

00:42:48:21 00:42:46:07
הם היו משאירים אותנו שם במשך
יומיים ומשחררים אותנו לבתינו.

00:42:52:05 00:42:50:01
איכשהו עברנו את התקופה הזאת.

00:42:56:05 00:42:52:13
אחרי שיצאנו מאתיופיה הם הצליחו
לנצח וכבשו את השלטון.

00:43:01:10 00:42:58:08
הם הצליחו להיכנס לשלטון

כשאנחנו היינו בסודן.

00:43:05:01 00:43:01:16
בזמנו הם החזיקו כבר חצי מדינה,
וכשהגענו לישראל הם כבר שלטו.

00:43:15:16 00:43:06:18
מה חשבו בני המשפחה שלכם כשהם לקחו
אתכם ליומיים או לשבוע?

00:43:22:00 00:43:17:16
אתה צריך להבין שכשזה קורה לך
אתה מאוד חושש לחיך,

00:43:28:12 00:43:22:08
אבל כשהשכנים רואים שבכל פעם לוקחים
אחרים הם מקווים שתחזור בשלום.

00:43:30:24 00:43:28:18
אין ממש סיבה לפחד.

00:43:34:09 00:43:31:02
אם אדם נלקח לבדו
זה מאוד מדאיג,

00:43:40:15 00:43:34:13
אבל כשלוקחים את כל נושאי
הנשק ביחד זה כבר לא מדאיג.

00:43:46:04 00:43:40:20
זה מה שאתה מרגיש, אבל מה עם
אמא שלך והאחים שלך?

00:43:47:22 00:43:46:08
בוודאי שההורים דואגים.

00:43:50:20 00:43:48:04
הם דואגים בכל פעם שאתה יוצא
אל הדרכים ועד שאתה חוזר.

00:43:53:03 00:43:50:23
אפילו אם אתה הולך אל העיר הגדולה.

00:43:56:13 00:43:53:07
בדיוק כפי שאנחנו דואגים כשהילדים
שלנו הולכים לצבא.

00:44:03:13 00:43:56:22
מה אכלתם שם כשהם לקחו אתכם
ליומיים או שלושה ימים?

00:44:10:05 00:44:03:21
הרי הייתם יהודים בין חיילים
נוצרים ומוסלמים.

00:44:12:03 00:44:10:10
מה אכלתם שם?

00:44:18:20 00:44:12:06
יש קמח... לקחנו איתנו קמח וסיר.

00:44:26:18 00:44:20:00
אם אתה יודע שאתה הולך לחזור מהר,
אתה לוקח איתך לחם בתוך התיק.

00:44:35:14 00:44:27:10
אם אתה הולך לזמן ממושך,
אתה מכין לחם מהקמח ואוכל.

00:44:42:21 00:44:38:09
אפיתם לחמים.
- כן. יכול להיות שהאנשים שם יאכלו

00:44:46:08 00:44:42:23
מאכלים כשרים. אבל לא יכולנו
לסמוך על זה.

00:44:58:05 00:44:47:01
איך שמעתם שהדרך לסודן נפתחה?

00:44:59:21 00:44:58:05
מי הביא את שמועה הזאת אליכם?

00:45:01:11 00:44:59:21
איך גיליתם את זה?

00:45:07:22 00:45:02:15
עוד כשהיינו ילדים קטנים, אנשים
ביצעו רשימות של היהודים.

00:45:17:04 00:45:09:12
הם רשמו את כולם. מאדיס אבבה,
מגונדר, מוולקייט,

00:45:20:02 00:45:17:18
מצגדיי, מארמצ'והו...

00:45:23:21 00:45:20:09
כל מי שהכיר את הקהילות
רשם את כולם.

00:45:25:16 00:45:24:05
נרשמנו כשהיינו ילדים קטנים.

00:45:32:13 00:45:26:17
לאט לאט התחילו הדיבורים
על עלייה לארץ.

00:45:38:11 00:45:33:24
כפי שאתה יודע, באו לישראל
כשבעה או שמונה אנשים מטיגריי.

00:45:42:15 00:45:38:15
גנטו בליי ועוד כמה אחרים שבאו לפה.

00:45:45:05 00:45:43:04
היה שם גם קרוב המשפחה שלך...

00:45:49:00 00:45:45:15
הם באו לכאן והשמועה
התפשטה באתיופיה.

00:46:07:01 00:45:56:10
ב- 1978 (לפי הספירה האתיופית)
הגיעו שמועות שהדרך לסודן נפתחה.

00:46:19:14 00:46:08:11
הבן של מולונה אלם סגד מוולקייט
שלח אנשים לוולקייט.

00:46:24:08 00:46:21:08
בדרך הוא עבר את יהודי טיגריי.

00:46:30:06 00:46:25:04
בשנת 1978 (באתיופיה) רבים
מיהודי טיגריי עברו דרך וולקייט.

00:46:33:05 00:46:30:14
ראיתם אותם הולכים?
- ראינו אותם.

00:46:39:17 00:46:36:14
ואז הלכנו בעקבותיהם בשנת 1980
(בספירה האתיופית).

00:46:50:15 00:46:47:16
הרעיון להגיע לישראל היה רעיון ישן
שחיכה להתממש.

00:46:54:02 00:46:51:18

מי היו האנשים שרשמו אתכם?

00:47:03:03 00:46:54:21
אותנו רשמו הבן של החותן שלי,
וורום דסטה ועוד מישהו שהיה איתו,

00:47:04:14 00:47:03:07
שכחתי את שמו...

00:47:09:08 00:47:04:19
אז בעצם, האנשים רשמו ושלחו
את הרשימות לישראל.

00:47:11:24 00:47:09:14
זאת אומרת, שישראל רשמה.
- כן, ישראל.

00:47:16:24 00:47:12:12
ישראל נתנה הוראה לרשום את שמות
כל היהודים שבאתיפיה.

00:47:23:19 00:47:19:03
ישראל עשתה רשימה של בני קהילת
"ביתא ישראל" באתיפיה?

00:47:25:06 00:47:24:00
היא רשמה אותם.

00:47:27:15 00:47:25:12
כדי לדעת כמה ישנם שם.

00:47:31:11 00:47:29:15
היא ידעה כמה יש שם.

00:47:39:11 00:47:33:08
ככה התאפשרה העלייה.
היינו ילדים קטנים.

00:47:44:12 00:47:40:17
צעירים היינו, מתי שהיו באים לשאול.

00:47:55:08 00:47:45:05
בתוך אתיפיה... בתוך אתיפיה
היו שואלים אותך מי אתה?

00:47:57:05 00:47:55:18
מאיזה דור?

00:48:01:24 00:47:57:19
אתה מסביר להם... ככה וככה...

רושמים, הולכים.

00:48:08:13 00:48:03:14
אבל העלייה, לפני... מתי שאנחנו
קטנים התחילו, נגיד.

00:48:11:02 00:48:09:10
לא עכשיו, פתאום.

00:48:15:10 00:48:11:20
כשהיית שומע ישראל, מה היית חושב?
מה היית מדמיין?

00:48:17:12 00:48:15:14
איך היית רואה את ישראל, אז?

00:48:26:19 00:48:18:23
תראה, מתי שהגדולים היו מסבירים לנו
"בשנה הבאה אנחנו בירושלים".

00:48:33:20 00:48:27:09
"בשנה הבאה אנחנו בירושלים..."
גדלנו, עד גיל 33 כשהגענו.

00:48:37:11 00:48:34:06
שומעים את זה בכל בוקר,
גם מתפללים.

00:48:43:24 00:48:37:24
הביאני להתפלל בבית מקדשך (בגעז).
הרבנים, ככה היו אומרים.

00:48:53:12 00:48:46:09
אז ככה חיינו עוד מגיל הילדות.
חלומות.

00:48:57:23 00:48:53:21
אתה חולם על ירושלים בלילות ובימים.

00:49:06:07 00:49:00:09
אז מאז שהיינו ילדים חשבנו
רק על ירושלים.

00:49:14:24 00:49:08:01
שמעת סיפורים על ירושלים מאז שהיית
ילד קטן ועד גיל הבגרות.

00:49:18:12 00:49:15:06
איך דמיינת את ירושלים?

00:49:23:03 00:49:20:04
כל הרכוש שהיה לי שם לא נראה
בעיניי כרכוש בעל ערך ממשי.

00:49:25:17 00:49:24:07
חשבתי רק להגיע לכאן.

00:49:29:07 00:49:26:04
לכן ברגע הראשון ששמענו שהדרך
נפתחה קמנו ויצאנו לדרך.

00:49:33:23 00:49:30:12
לא הייתה התארגנות או
התאספות מיוחדת.

00:49:36:18 00:49:34:03
אתה שומע שמישהו הולך
ואתה מצטרף אליו.

00:49:42:00 00:49:38:02
אתה חושב שלא היו לאנשים שם
חיים ולא היה להם רכוש?

00:49:46:04 00:49:43:17
האנשים קמו ברגע אחד
ולא לקחו איתם דבר.

00:49:53:10 00:49:46:18
הכמיהה לירושלים הוציאה
את האנשים לדרך.

00:50:06:22 00:49:56:11
איך הרגשתם ומה חשבתם
כשיצאתם לדרך?

00:50:11:04 00:50:07:07
כפי שסיפרתי לך קודם, לקחנו
צידה שתתאים לדרך.

00:50:21:10 00:50:13:13
מאכלים כמו כופתאות לחם מיובש,
ומי שהיה לו לקח חמאה,

00:50:26:02 00:50:22:20
בכמות שניתן לאכול ממנה במשך שנה.
- שנה שלמה?

00:50:36:12 00:50:26:04
אפילו חצי שנה. אמא שלנו לקחה
לסודן כד מלא בחמאה.

00:50:41:10 00:50:38:19
וככה התארגנו.

00:50:47:15 00:50:41:21
אחר כך אתה לוקח את הכסף שלך
וקונה חמורים ופרדות

00:50:50:12 00:50:48:23
לאחר מכן אתה מעמיס את הילדים.

00:50:59:04 00:50:52:04
כמה זמן ארכה הדרך עד סודן?

00:51:05:20 00:51:02:03
בגלל שהיו לנו ילדים,
הדרך ארכה עשרה ימים.

00:51:14:07 00:51:09:08
אבל אם לא היו לנו ילדים
יכולנו להגיע יותר מהר.

00:51:19:05 00:51:16:06
זאת אומרת שהמרחק לא היה גדול.

00:51:23:12 00:51:19:20
הליכה של ארבעה ימים ברגל
היא לא הליכה קלה.

00:51:24:18 00:51:23:16
זה מאוד רחוק.

00:51:30:06 00:51:25:16
בנוסף לכך, אין בדרך מים.
אתה צריך להביא איתך.

00:51:36:15 00:51:31:04
אם אתה לא לוקח איתך אתה עלול
למות בדרך עם הילדים שלך.

00:51:41:02 00:51:37:13
קודם סיפרת לי על האנשים
שהלכו לפניכם.

00:51:48:12 00:51:42:03
האם הם סיפרו לכם שהם הולכים
משם לישראל, או שלא ידעתם?

00:51:50:10 00:51:48:16
הם סיפרו לנו.

00:52:03:18 00:51:52:19

אלה שבאו דרך מיי צברי
עצרו אצלנו כדי לנוח

00:52:08:01 00:52:03:23

ואני ליוויתי אותם עד נקודה
מסוימת כדי שיעברו את הגבול.

00:52:14:04 00:52:10:04

ליוויתי אותם עד בלמבה
עם הרובה שלי.

00:52:17:06 00:52:14:22

לקחתי אותם מהכפר שלנו עד בלמבה.

00:52:24:22 00:52:21:13

היו הרבה שעזרנו להם
וליווינו אותם בדרך.

00:52:29:20 00:52:25:23

היו פעמים ששוודי דרכים
עשו לנו קצת בעיות.

00:52:36:12 00:52:30:14

אם אתה עושה מעשה טוב
אתה מקבל טוב בחזרה, ולהיפך.

00:52:49:10 00:52:40:02

כשהם באו אלינו אחי איים לירות בהם
וכך הם נרתעו מפניו.

00:52:53:12 00:52:50:03

הם פחדו שהוא יירה בהם.

00:52:59:22 00:52:53:18

אם הוא לא היה מאיים לירות בהם
הם היו עלולים לירות.

00:53:03:17 00:53:00:03

אחר כך הם אמרו שהם רק רוצים לעבור
בלי שיהיה פה קרב יריות.

00:53:10:23 00:53:04:19

לאחר מכן כל אחד הלך לדרכו.

00:53:23:10 00:53:15:20

ואחרי שגיליתם שהדרך לסודן פתוחה
ושאתם יוצאים לכיוון ירושלים...

00:53:28:01 00:53:25:05
זה מרגיש כמו חלום.
האם גם אתם הרגשתם כך?

00:53:36:13 00:53:29:20
גם אם תמיד היה הרצון לצאת לדרך,
היית צריך להיות זהיר מאוד.

00:53:42:09 00:53:37:15
אתה ממתין להזדמנות שבה מישהו
ייצא לדרך ואתה מצטרף אליו.

00:53:46:14 00:53:42:15
אבל כשראינו אנשים עוברים עם הילדים
שלהם - זה נראה לנו קצת מוזר

00:53:49:14 00:53:46:22
כי נראה היה שהם חושבים
שההליכה במדבר היא קלה.

00:53:56:00 00:53:49:21
אבל אחר כך, כשהבנו שהם כבר בסודן
ושבקרוב הם יגיעו לישראל

00:53:58:08 00:53:56:06
כולם יצאו לדרך.

00:54:06:03 00:53:58:15
מה אמרו האנשים בוולקייט כשהם שמעו
שאנשים יוצאים לכיוון סודן

00:54:14:06 00:54:06:20
או כשהם ראו את האנשים עוברים בדרך?
- היה חשש, כי הם לא ידעו מה קורה.

00:54:18:11 00:54:15:21
היו כאלה שאמרו שהם
יחכו עוד קצת,

00:54:24:06 00:54:20:07
אבל אחרי חודש או חודשיים
אנשים יצאו אחריהם.

00:54:46:06 00:54:29:12
אם אני מתכנן לצאת משם לכיוון סודן
ומשם לישראל, איך אני מתארגן?

00:54:56:04 00:54:48:24
אם יש לך כסף, אתה לוקח איתך
מורה דרך נושא נשק.

00:55:02:18 00:54:58:21
אתה לוקח חמור בשביל לשאת את המים.

00:55:05:19 00:55:02:24
אתה קונה כדים וג'ריקנים
בשביל המים.

00:55:09:06 00:55:06:02
אתה טוחן קמח ומתארגן לדרך.

00:55:12:18 00:55:09:19
אתה בוטח באלוהים ויוצא לדרך.

00:55:18:13 00:55:14:24
ומהרגע שיצאת אתה חושב רק על מה
שיקרה בהמשך הדרך,

00:55:20:11 00:55:18:17
יצאת ואין דרך חזרה.

00:55:28:06 00:55:22:13
האם השכנים המוסלמים או הנוצרים
לא שאלו אתכם לאן אתם הולכים?

00:55:32:09 00:55:28:16
סיפרתי לך קודם שהם ירו עלינו.

00:55:42:04 00:55:33:10
החותן שלי היה קדר והוא
עבד בקדריה של אדם מסוים,

00:55:52:08 00:55:42:18
הוא בא עם אלה שרצו לתקוף אותנו
והורה לנו לתת לו את הכסף שלנו.

00:55:59:02 00:55:54:24
הוא אמר: תשאירו את הכסף שלכם
ותלכו בשלום, ואם לא...

00:56:01:03 00:55:59:14
אתם תהיו בצרות.

00:56:07:16 00:56:03:19
סירבנו לתת להם והתחיל קרב יריות.

00:56:18:08 00:56:08:07
לאחר מכן אחד ממורי הדרך שלנו נפצע
ועוד אחד נפצע אצלם.

00:56:24:18 00:56:19:05
אחר כך הלכנו לכפר של מורה הדרך
שלנו ושמנו אותו בבית שלו.

00:56:27:19 00:56:25:04
ולאחר מכן המשכנו בדרך.

00:56:30:10 00:56:28:02
למחרת בבוקר הם ירו עלינו שוב.

00:56:33:17 00:56:32:03
הם ירו עלינו...

00:56:40:18 00:56:36:16
כל הסיפור התרחש ביום שישי
לפני כניסת השבת.

00:56:50:23 00:56:41:08
הם ירו עלינו. אחר כך המשכנו...
אחרי שירינו המשכנו בדרך.

00:56:56:05 00:56:51:13
הם אמנם פצעו אדם אצלנו
והרגו את הבהמות,

00:56:59:01 00:56:56:10
אבל לנו היו יותר רובים
בהשוואה אליהם.

00:57:01:22 00:56:59:06
כשהלכנו משם עדיין נשמעו
קולות ירי ברקע.

00:57:06:07 00:57:03:20
היריות נמשכו עד שמצאנו מקום לישון.

00:57:17:15 00:57:07:15
שני החמורים והפר נהרגו כשהגענו
למקום הלינה שלנו.

00:57:30:10 00:57:20:02
כשנכנסתי לישון שכבתי על המיטה
כשאני דרוך ילידי היה רובה.

00:57:38:24 00:57:31:03
האחים שלי היו בצד השני וכולנו
ירינו קצת ואז השודדים ברחו.

00:57:44:04 00:57:42:03
הם ברחו אחרי שירו עוד קצת.

00:57:47:14 00:57:44:17
כשהתעוררנו בבוקר ראינו
שהחמורים מתיים.

00:57:54:22 00:57:49:16
אבל תודה לאל אף אחד
מהאנשים לא נפגע,

00:57:58:13 00:57:55:08
תודות לשבת ששמרה עלינו,
וכך הגענו.

00:58:05:11 00:57:59:14
אי אפשר היה לירות בישיבה,
שכבתי ככה ויריתי בצורה הזאת.

00:58:07:15 00:58:05:17
יריתי שלושה או ארבעה כדורים.

00:58:17:02 00:58:11:17
- ומה אחרי שיריתם והם ברחו?

00:58:25:12 00:58:17:09
הם הלכו למקום שממנו הם באו,
ואנחנו הלכנו עם הנשקים

00:58:31:07 00:58:26:00
עד גדריף... סליחה, עד כפר
בשם מגרה.

00:58:40:21 00:58:31:23
שם בא אלינו אדם אחד ושאל אותנו
למה אנחנו נושאים נשקים.

00:58:45:16 00:58:41:10
הוא אמר לנו להסתיר את הנשקים,
ואם יראו אותנו כך בסודן

00:58:47:15 00:58:46:03
אנחנו נהיה בצרות.

00:58:50:02 00:58:47:22
חפרנו בור וקברנו את הרובים שם.

00:58:55:03 00:58:52:16
נכנסנו אל העיר בידיים ריקות.

00:58:57:16 00:58:55:18
מצאנו את המכרים שלנו שם. וזהו.

00:59:02:19 00:58:57:23
כל זה היה לפני שנכנסתם לסודן?
- זה היה אחרי שנכנסנו לסודן.

00:59:05:15 00:59:03:02
כבר נכנסתם?
- שם כבר אין שודדים.

00:59:08:13 00:59:05:19
נכנסנו ושם כבר יש שלטונות.

00:59:14:06 00:59:09:08
כמה אנשים הייתם?
מי ומי היו אתכם?

00:59:26:10 00:59:14:16
טייה אלעזר, מנגסטייה מאתיתו,
פסהה טגנייה, גטהון צגאי,

00:59:31:19 00:59:26:11
מצא-מהרט צגאי, אביי סמאי,
היו עוד אנשים.

00:59:36:14 00:59:32:04
ספרתי לך רק את נושאי הנשק.
היינו רבים.

00:59:39:16 00:59:37:01
לטייה אלעזר היו שלושה רובים.

00:59:49:05 00:59:41:01
היה איתנו גם ברוך מרשה.
היו שם הרבה אנשים.

01:00:01:02 00:59:57:22
ואחר כך...
- היה גם ברהה צגאי.

01:00:06:15 01:00:03:00
ומשם הלכתם...
- היה גם מולאו זהרקו.

01:00:08:18 01:00:06:23
אני מונה לך רק את נושאי הנשק.

01:00:15:14 01:00:10:06
היו לנו בערך עשרים ושמונה רובים.

01:00:22:23 01:00:21:12

רק של היהודים.

01:00:28:23 01:00:24:11

אז נכנסתם בשלום לסודן.
האם שלחתם הודעה ל...

01:00:32:03 01:00:29:06

שלחנו הודעה לאלה שנשארו
בוולקייט ובצגדיי.

01:00:38:04 01:00:32:07

כשהגענו לשם אחותי הייתה
אצל דגה אסרסאי בצגדיי.

01:00:46:00 01:00:40:11

חמותי נשארה בקרבת אמהרה,
ושלחתי לה מכתבים.

01:00:59:17 01:00:47:16

פנטהון ארפנייה והשאר הגיעו עם
המכתבים ששלחנו ומצאו אותנו.

01:01:02:23 01:00:59:24

הם קיבלו את המכתבים?
- הם קיבלו אותם.

01:01:07:05 01:01:03:07

שלחתי להם מכתבים עד הבית
והם באו בעקבותינו.

01:01:11:09 01:01:07:13

אמרנו להם שיבואו ושיש פה
עיר מסודרת.

01:01:19:01 01:01:12:07

היינו שם זמן קצר והם הצטרפו אלינו.

01:01:23:06 01:01:20:03

אלוהים היה איתנו ורק בזכותו הגענו.

01:01:29:03 01:01:25:14

מאוד קשה לקחת ילדים
ולצאת אל המדבר,

01:01:32:22 01:01:29:23

אבל אלוהים היה איתנו
והוא שמר עלינו.

01:01:37:19 01:01:33:04

אתה כתבת מכתבים ושלחת.

- כן.

01:01:41:17 01:01:38:06
ומה עם האחרים? האם גם הם שלחו
מכתבים, או שהם שלחו אנשים?

01:01:45:21 01:01:42:01
האחרים שלחו...
- הם שלחו אנשים או מכתבים?

01:01:55:06 01:01:46:05
הם שלחו מכתבים, אבל היו כאלה
שחזרו בעצמם, כמו סבו טזזו והשאר

01:01:57:00 01:01:55:08
הם חזרו (לא תיפיה) כדי
להביא את ההורים שלהם.

01:02:00:19 01:01:57:04
הם הלכו איתנו ונכנסו לסודן...
היה שם גם מלדה טספהון,

01:02:03:22 01:02:01:04
כולם חזרו להביא את ההורים שלהם.

01:02:13:14 01:02:09:11
עשיתם את כל הדרך הזו והגעתם לסודן.

01:02:21:17 01:02:13:21
בדרך עברתם חוויות שונות,
כיאה למדבר.

01:02:29:09 01:02:24:01
מה היה הדבר הקשה ביותר?

01:02:34:18 01:02:30:10
הקושי היה עם השודדים. הם עלולים
להרוג אותך או לשדוד אותך.

01:02:38:01 01:02:35:08
אתה צריך להיזהר שהם לא
ייקחו לך רכוש.

01:02:40:09 01:02:38:07
וחוץ מזה, במדבר יש נחשים ועקרבים.

01:02:46:00 01:02:43:10
אבל תודה לאל, אף אחד מהאנשים
הרבים שהיו איתנו

01:02:50:17 01:02:46:05
לא הוכש על ידי נחש ולא נעקץ
על ידי עקרב.

01:03:05:14 01:02:57:23
סיפרת לנו על כל המסע שעשית
מוולקייט לסודן,

01:03:14:13 01:03:05:23
במבט לאחור, האם היית עושה משהו
בצורה אחרת?

01:03:23:01 01:03:20:10
אולי משהו בדרך שבה הלכת,
האנשים שבאו איתך...

01:03:32:05 01:03:26:00
תבין, את כל הדברים שהיו צריכים
להיעשות - עשינו בלילה.

01:03:39:09 01:03:32:24
בסודן היית עוזב את הילדים שלך
כדי לחלק כסף לאנשים,

01:03:43:19 01:03:39:16
אם היה צריך שמישהו יעמיס את
האנשים, אתה מעמיס.

01:03:51:03 01:03:45:07
חוץ מזה אין הרבה מה לעשות.
- אתה מספר לי מה שעשית בסודן...

01:03:56:24 01:03:52:19
איך הם בחרו בך?
- מה הכוונה?

01:04:03:15 01:03:57:09
האם הם קראו לך באופן אקראי?
- לא. הם שומעים עליך עוד קודם.

01:04:08:05 01:04:04:01
אחר כך האדם פונה אליך
ובודק אם אתה אמין

01:04:13:15 01:04:08:10
אחר כך הוא מכניס אותך לעבודה, ללא
חתימה על טפסים ואתה מתחיל לעבוד.

01:04:16:01 01:04:14:04
אם אתה עובר על החוק אתה נאסר,

01:04:18:03 01:04:16:10
אם אתה מסתבך בקטטה אתה חוטף,

01:04:21:01 01:04:18:14
ואם אתה מאמין באלוהים
הוא שומר עליך.

01:04:23:19 01:04:22:06
הכול תלוי בך.

01:04:37:13 01:04:24:03
אבל אם אתה עושה משהו לא כשורה
לא יהיה מי שיאכיל את הילדים שלך.

01:04:42:10 01:04:39:15
אתה צריך לשאוב מים כדי
להשקות את הילדים שלך.

01:04:46:09 01:04:43:08
אף אחד לא ישאב בשבילם מים.
אם נתפסת, זה הסוף.

01:04:50:19 01:04:46:22
היו הרבה שנאסרו. כמו מהרי מלקיי.
היו להם הרבה צרות.

01:04:52:22 01:04:51:08
הוא נאסר לשישה חודשים.

01:05:00:24 01:04:55:18
ומה עם האדם שהעסיק אותו?
- הוא דאג לשחררו.

01:05:05:14 01:05:02:05
אם הם לא היו משחררים אותו
הוא היה...

01:05:10:00 01:05:06:16
העניין הוא שאם הוא לא היה עוסק בזה
הוא לא היה נאסר ולא משתחרר...

01:05:12:18 01:05:10:06
אבל אם אתה לא תעבוד,
מי יארגן את האנשים?

01:05:15:10 01:05:13:20
אתה צריך לעבוד.

01:05:25:09 01:05:18:17

אבל אם אתה מסרב לעבוד, כל העלייה
עלולה להיגדע.

01:05:26:20 01:05:25:15
אם אין מי שיעבוד בשטח...

01:05:30:00 01:05:27:03
אם היה הולך לשם אדם לבן...

01:05:32:12 01:05:30:07
אם ישראל הייתה הולכת לשם
מה היא הייתה יודעת?

01:05:35:23 01:05:32:24
היא לא יכולה להבדיל מיהו יהודי,
מיהו נוצרי, ומיהו מוסלמי.

01:05:39:16 01:05:36:23
לעומת זאת, עובד משם יכול לעזור.

01:05:41:19 01:05:40:07
אבל כאן לא מכירים בעבודה
שהוא עשה שם.

01:05:44:23 01:05:43:03
הוא נמצא כאן כמו אחד האדם.

01:05:52:08 01:05:46:09
למה אתה מתכוון כשאתה מדבר
על העבודה ההיא?

01:05:54:07 01:05:52:17
מה עשית?

01:06:03:01 01:05:54:22
האם עבדת בימים, בלילות,
האם היית צריך להיזהר מאנשים,

01:06:05:00 01:06:03:13
מה הייתה העבודה?

01:06:12:20 01:06:05:10
אתה מקבל כסף מהבחור
הישראלי במקום מפגש סודי.

01:06:19:01 01:06:13:01
אתה מקבל את הכסף...
ושלא תחשוב שיש בן אדם אחד,

01:06:23:17 01:06:19:07

באותם הימים היו בגדריף אלפים רבים.
- בזמנו...

01:06:37:16 01:06:23:24
בכל אזור ואזור יש שני עובדים.

01:06:40:11 01:06:37:20
שניים שניים בכל אזור.

01:06:46:03 01:06:40:17
אתה אמור לבדוק ולדעת מי יהודי.

01:06:49:07 01:06:47:02
היו מקומות שבהם היהודים
חיו בין הגויים.

01:06:50:22 01:06:49:13
הם חיו בשכנות.

01:06:54:17 01:06:51:04
אתה נכנס בסתר לביתו של היהודי,
נותן לו כסף ויוצא בסתר.

01:06:59:18 01:06:56:06
כשאתה מגיע הוא מתייחס אליך
כאל אורח רגיל.

01:07:04:12 01:07:00:17
בין כל מי שהיה שם
היו כאלה ששיקרו

01:07:09:04 01:07:06:05
היו כאלה שגרמו לאנשים להיתפס.

01:07:14:21 01:07:10:24
היו כאלה שבגללם העלייה נפגעה.

01:07:20:20 01:07:16:14
אבל אתה חייב לעשות את העבודה
בלב שלם וללא חשש,

01:07:23:10 01:07:21:00
וכל זאת ללא שכר.

01:07:28:20 01:07:23:12
אתה מקבל את סכום הכסף
לפי מספר האנשים שנמצאים שם.

01:07:34:02 01:07:29:11
ואחרי שעשיתם את כל זה

וסיכנתם את עצמכם,

01:07:39:24 01:07:34:17
מדינת ישראל לא פיצתה אתכם עד היום?
- היא לא משלמת.

01:07:41:16 01:07:40:15
היא לא שילמה.

01:07:47:16 01:07:43:04
האם מישהו שאל את האנשים
שהיו אחראים עליכם שם?

01:07:50:10 01:07:47:19
הם היו בדיוק כמונו.
איזו אחריות הייתה להם?

01:07:59:01 01:07:51:00
הם עבדו כמונו. ההבדל היחיד היה
שמדינת ישראל הפעילה אותם

01:08:01:19 01:07:59:18
והורתה להם להפעיל אותנו.

01:08:06:15 01:08:02:23
מדינת ישראל נתנה להם את
הכסף כדי שיתנו לנו,

01:08:09:01 01:08:06:17
ואנחנו קיבלנו את הכסף
והעברנו אותו לאנשים.

01:08:11:10 01:08:09:06
ככה זה היה. הם לא הרוויחו שום דבר.

01:08:17:17 01:08:12:13
אחדים מהם קיבלו בתים,
חלקם קיבלו רכבים,

01:08:21:17 01:08:19:00
ויש כאלה שנחשבים אסירי ציון
והם מקבלים משהו,

01:08:24:24 01:08:21:22
אבל אנחנו לא קיבלנו
שום דבר. בכלל.

01:08:35:03 01:08:30:08
הייתה לנו שיחה טובה.

01:08:44:02 01:08:36:05
על הילדות שלך, על איך שגדלת,
על הלימודים ועל התקופה שסחרת.

01:08:53:14 01:08:44:21
מה הדבר הראשון שקופץ לך לראש
כשאתה נזכר בתקופה הזאת?

01:08:56:08 01:08:54:15
משהו שאתה לא שוכח...

01:09:03:09 01:08:58:07
מה אני לא יכול לשכוח?
אין טוב יותר מארץ ישראל.

01:09:09:01 01:09:04:07
לא תוכל למצוא מדינה טובה
יותר מישראל.

01:09:14:24 01:09:09:05
תודה לאל, בישראל אנחנו
יכולים לישון בשקט, אנחנו אוכלים

01:09:19:15 01:09:16:10
כפי הצורך, ותודה לאל,
החיים שלנו פה טובים.

01:09:21:14 01:09:19:21
כשרע לך אתה מעלה את השאלה הזאת,

01:09:25:12 01:09:21:19
אבל אם לא רע לך, הנושא הזה
לא מעסיק אותך.

01:09:29:11 01:09:26:16
מהרגע שהתרגלנו ולמדנו לחיות כאן
זוהי הארץ שלנו.

01:09:35:10 01:09:29:19
אבל אם לא נתרגל, אנחנו נכעיס
את אלוהים ונהיה מוטרדים.